

Zartüştiliğde, Hum, Uyuşdurucu, Beng-Meng (Haşış), Bengiliğ (Haşhaşiliğ) ve “Bilginliğe Sarı Uçuş” ...

Çevirme ve yorumlama: İsmayil İsmayilniya Arif 2-28-2022 Tabriz

Giriş

Tünç ve Demir çağında türklerde ve doğrusu İskit denilen İşğoz’lar arasında Savaşçiliğ, Atlı-Savaşçiliğ başlıyor. Bu savaşçiler ortasında esgi şamanizmden alınan bir süre Töre’lerde yaranılıyor. Japonya’da onlara Samuray, Korede onlara Bekçi ve Türklerde onlara Alp, Eren, İğit ve ayrı değişik adlarla denilen bu savaşçiler bu töreler üzre yaşıyor, savaşıyor ve imperaturluğlar yaratıyorlar. Bunların Avrupa’daki etgişi, Alferd, Alf, Şovaliye, Vayking ve ... benzerilerdir ve çoklu Alman boy’ları içinde olur Qot’iler gibi türk-alman katışığı yada slavlaşmış Don Kazakları (Ukrayn’lar), Bulgar’lar, Xazarlar, Hunlar ve Hungarlar ve hatta Rus’lar içinde bu töre’ler yaygınlaşıyor.

Bu türk törelerine ters ve karşı olarak Zardüştiliğ dini gelenekleride oluşuyor... bu Zardüştü anti-Töre geleneği islamdan da sonra Gizili-Zardüştü yada Şaubiye adi altında bütük etgi Deri-Farsi edebiyatında ve toplumunda burakıyor... Bunlardan birisini biz İsmayılıye-Haşhaşi mezheb çarpıtmasında görebiliyoruz...

Türk savaşçıları kendi törelerini islam’la barıştırarak, onu türk Alp’lık Dervişliğiyle (şimdiler onlara Alavi deyenler vardır ve buda bence yanlış dır) sürdürüyorlar...

Bu Töreçi, “Alplığ Dervişliği” kökten Zardüştülikle ters bir anlayış dır... ve onların Gizli-Zardüştü yada Haşhaşi’lerle çok büyük savaşları oluyor... bu savaş bir yandan İslam Bilim, Felsefesine, Sanat-İrtaş ve Yapıcılık-Mimari’sine büyük katkısı olur ve bir bölümüde kılıçla ve savaşla oluyor...

Buda Salcuklu ve İlhani dönemi büyük utku-zaferle oluyor... ancak Safavi dönemi bu Şaubiye-Haşhaşi’lerin sızıntısıyla, bu türk-samuray’ları sanılan Dervişler ve Kalenderler, Haşhaşi (Gizli-Zardüştü’ler) tusağıle, uyuşdurucu bağımlılığına girib ve çöküş başlanıyor...

Burada Zardüştü’liğde nasıl ve neden Uyuşdurucu-Bağımlılığı Kutsal sanılır? Ve nasıl Zardüştü kendiside bir Uyuşdurucu kullanan olduğu ve dininde kralı uyuşdurucu içirerek kendi dinine getirdiğini görüyoruz...

Aşağıdaki farsca’da araştırma yazısı, Zardüştiliğde Uyuşdurucu kullanımının kutsallığından söz ediyor ... yalnızca bunu bilerek biz neden Haşhaşi teror mezhebinin Haşhaş ve Uyuşdurucu

kullanmalarının kökeni anniyuruz ... bunca ki islam kendisi uyuşdurucuya ve ona başımlığına karşı dir...

Nasıl ki göreceyiz bu uyuşdurucu esrim-coşusu etkisinde birde edebiyat yaranmış dır bu edebiyat da çökertici dir ...

Türkler ortasında İdeolojiler ve Romantizm’de tar bu esgi Fars-Şaubiyeye-Uyuşdurucu edebiyatine dayanark çok çökertici yer almıştır... hetta Haşhaşi teroru gibi, bunlarda teroru övmeğe başlamışlar, kendilerinden olmıyanları şeytanileştirmeye çalışmışlar... buda Gizli-Zardüştü’lerin teroru gurupu sanılan, Haşhaşi’lerin taktiki idi...

Bu yazı bir bölümü, 10 yapraklık, “zardüştülikte uyuşdurucu kullanımı”ile bağı bir araştırma yazısından alınmıştır; ancak ona kendi görüşümü de artırmışam. Bu uyuşdurucu bağımlılığını Zartüştülikde rahibler toplumu ve kendi çömezlerini, kendi yönetimi ve iradesi altına almak için onları uyuşdurucuya bağımlı yapıyorlardı... Bunu önce Zardüş Goştasp Şah’i uyuşdurucuya bağımlı yapmakla onu ve boyunu kendi yarattığı dine çevirir... sonra bu Padişah’ları tanrısaleştiren ve toplumu Katmanlara bölen din, padişah tarafından tüm boya güle dayatıldı...

Bu katmansel ve katışık din sonra Sasani döneminde de yine bir köşk dini olarak, kendi gücünü kullanmak için uyuşdurucu bağımlılığını yine yakınlaştırıyor... Kertir adlı rahib 7 padişaha kendi etkisini gösteriyor ve olasaklı olarak onları daha çocukluktan uyuşdurucuya bağıyor... bu Şahları ve çömezleri uyuşducuya bağımlı durumuna getirmek islamden sonra Şaubiyeye adlanan, gizli-zartüştü’likte çok kullanılır... buna örneğin Haşhaşiyun حشیشيون (Haşhaşi’ler) adlanan İsmayiliye-Qarmati’ler dirler... bunlara karşı türk samurayları Alperen’ler ve onların türk-islam anlayışıdır buda Selcuklu ve İlhani dönemi Kentlerde yaşayan “Sünni İslam” ev Savaşçı Yürükler(Türkmenler) içinde esgi Eren Töre’leriyle katışık “Devişlik” türk-islam kavramıdır. Buna Selcuklu-İlhani, Aleviliği yada Şiyeliği denilebilir. Bu dervişlik yada Erenlik, töreçi türk-islami, savaşçıların inancı olub ve sonradan Kalenderlik ve Anadolu Dervişliğine temel oluyor. Bu töreçi türk islam inancile, Gizli-Zardüştü sanılan İsmayiliye düşünceleri tam birbirine ters düşünce idi. Eğer töreçi türk islami ile savaşçı hakanlıklar ve sülaleler yaradıyorlar, sonradan bu sülaleler Şaubiyeye ve Gizli-Zardüştüliği (Haşhaşileri) kendi içine alarak ve hetta onların kültürün Deri Farsi Şerini, dilini, ayaşlığını ve Sasani Zartüştü içi-boş Söylemlerin ve haböyle uyuşdurucuya bağımlılığı, kendi türk dili, savaşçılığı ve töresi yerine köşklere ve yönetiminde yakınlaştırarak, çöküşe uğramışlar... Gaznaviler içinde bir yandan Sasani’leri, Deri Farsi dilini ve Zardüşlüğü tabliğ eden Şahname’ler yaranılır ve obiri yandan Şaubiyeye ve Qarmati-Haşhaşi’lerin köşklere sızıntısıyla, Gaznavi padişah’ları uyuşdurucuya bağımlı hale geliyorlar... sülale çökür ve ortadan gidiyor...

Ancak Selcuklu’ler ve İlhani’ler bu Şaubiyeye ve Haşhaşi’lerden uzak durmağa çalışıyorlar. Bu iki son sülale döneminde bilim, irteş ve yapıcılık-mimari büyük adımlar atıyor... Haşhaşi’ler Sasani-Zardüştü’ler gibi bilimi şeytani biliyoridiler ... Ancak Safavi dönemi onlar Sefevi Şah’ların çocukluktan uyuşdurucu haplarına bağımlı yapıyoridiler ve böylece tüm Safavi Dervişlerinde uyuşdurucuya bağımlı hale getirdiler... ve olur Safavi Şah’ları olsun olur toplum daha uyuşdurucuya bağımlı olarak... çöküş başladı ve Safavi Kalenderleri daha savaşçı erenler

yerine, aylakıyati çökmüş bir avuc uyuşdurucu içen ve çökmüşleridi... Demek olur Safavi'lerin şahları Şah İsmail'den başlayarak tümü çocukluktan uyuşdurucuya bağımlı dırlar...

Onında kökü Şah İsmayıl'ın, eğitimi Gilan'nın Lahican bölgesinde, derviş kılığına girmiş bir gizli -zardüştü (Şaubıye-İsmayiliye) hocalığıle olmuşdır... ancak onun soy-atası olan Erdebilli Şeyx Sefiyeddin kendisi bir doğrudan Türk Alevi Derviş olmuş dır... Şeyx Safi al-din ile Şah İsmail'in alaviliği oböyle bir-birinden değişik ki şimdi Şeyx Safi al-din'i Sünni deyürler... Bununda nedeni Safi al-din, İmam Ali'ni kendine hoca bilerek onun yanında, Halife Ömer'e ve Hülefaye Raşedine, büyük saygısı varidi... ancak onun torunu Şaubıye'nin etgisile Halife Ömer'in, Zardüştü'leri yendiğiçin, anacak Haz. Ali pahanesile, lanetleyüridi... ve kimsede lanetlemese idi onları oldurdurdiridi... onbinlerce "Ömere Lanet" dememek cürmile, Tabriz'de öldürüldü... Buda Selcuklu-İlhani yada Safi al-Din Alaviliğiyle, Şah-İsmayıl ve Safavi Alaviliğinin birbirile değişik ve tersliği dir...

Bu Zartüştü-İsmayiliye uyuşdurucu kullanması Safavi'ler dönemi ve onlardan sonra çok yaygınlaşarak çöküş başlıyur ve daha bilim ölmeğe yüz dutur... yalnızca Nadir Şah Afşar yeniden Selcuklu – İlhani Alavi'liğine kayıtmak isteyür ve Ömeri ve Ayı Halifeleri lanetliyenleri cezalandırıyur ...

Burada çöküşün kökeni yani Zardüştüliğde Uyuşdurucu Bağımlılığı ele alınıyur ... ve daha sonra ayrı yazılarda onun sonradan Sasani Dönemi ve islamdan sonrada nasıl çöküşlere yol açdığını ele alak...

Birinci Dini Teftiş-Zulüm'de tam Hakameniş döneminde zardüştiler tarafından başlandı ve sonralar bu gücile birinin dinini-değiştirmek Sasani dönemi zardüştiler elile, dahada yaygınlaşıyur...

Buradan yani Zardüştü Sasanilerden, Roma'lilere ve sonra da Hıristıyanlara sıçrayur...

Sasni dönemi Zardüştü'lerin dini baskıları ve öldürmelerinden kaçanlar değişik ölkelere yayılıyürler (selman Farsi)... onlar tüm ayrı dinlerin ve din-değiştirenlerin canını yakıyürler ve büyük göçlerin nedeni olyurlar... (Manevi'leri göçü Türküstan'a ve Hıristıyanların, Mazdaki'lerin ve Yahudi-Tat'ların göçü Azerbaycan'a ve ...)

Zardüştülik yazılarına göre, Zardüş kendi ölkesinde inancını yayabilmediği için, Güştasb Kiyani köşkine sarı, Balk'a gediür (Afğanistan'da). Guştasb'de, Turani'lerin hakaninden korkuyurken, onun dinini onaylamayıb ve ona girmiyür.

Bu zaman Zartüştü tanrısı Ahuramezda, Emşasependan ve İzedleri(Tanrı'ları), Guştasb'a Meng'i (Beng)i içdirmegiçin yolluyor. Böylece o kendi yerini Cennet'de ve kendisinin Ercasb'i yenmeğini görebile1. <1. ژاله آموزگار، احمد تقضلى، اسطوره زندگى زرتشت، تهران: نشر چشمه، 1386، ص 100-101>

<1. Jaleh Amuzgar, Ahmed Tafazzoli, Ostureye Zendeğiye Zardüş, Tahrān: Çeşme yayın-evi, 1386, yaprak 100-101>

Zartüştü kaynaklar, Zardüş kendisi, Guştasb'a Beng uyuşdurucusını içirdiyür, böylece o kendi yerini cennette görebiliyür 2.<2.üsteki kaynakta, yaprak 45-41, yedinci Dinkert, dödüncü bölüm, parça 84-82: Revayet-e Pahlavi, bölüm 47, 13'inci parça; Amuzgar ve Tafazzoli yine aynı kaynak , yaprak 41-45, 100-101, 149, 176-177>

- *Ve Böylece Zardüştilerin ve Zardüşti rahiblerin, padişahlara ve çömezlere-müridlere hakim olmak için onları uyuşdurucuya bulaştırıp-alıştırmaları ve onların istemlerini-iradelerini ellerine almaları başlıyur... bu iş Sasani döneminde sürüyür (örneğin, bir zartüştü üst rahibi olan Kertir böylece 7 Sasani padişah'ini kendi istemi-iradesi altına alıyur. Bu gelenek İslam'den sonra Şayubiye ve Haşhaşi'ler adlanan İsmailiye elile de, kendi çömezlerini-müritlerini ve padişahları uyuşdurucuya alıştıırarak, isteklerini-iradelerini ele alıyurler. Haşhaşi'lerde bu uyuşdurucu ve ayrı uyuşdurucu katkılarını içerek, kendilerinden geçerken, kendilerinin cennete ve göklere uçtuğlarını sanı ve dini başçılarınınde göklerle ve Kayıp İmam'larile bağı olduğına inanıyurler. Böylece Haşhaşi'ler başçılarının her buyurukını yerine getirib ve adamları öldürüyürdiler. Türk Eren'leride Salcuklu-İlhanlı dönemi bu haşhaşi'lere karşı kendi islami inancları vardır ki Gizli-Zardüştü'liğe karşı çarpışıyürler.*
- *Pahlavi dilinde “Meng” denilen “Beng” uyuşdurucusu, “Haşış” demek dir. Haşış, Hintkenevar'inden çıkan esrar dir.*

Sonraki dönemlerde, zardüştü mobedleri-rahibleri, Guştasb 'ın Beng'i denilen, bu uyuşdurucunu kendi ortalarında kullanmağa başladılar. Buna örneğin; Zardüştü bitiklerden olan **Erdavirname**'de (doğru deymile **Ertakviraznamek**) yazıldığı gibi: Makedonlu İskender, Pers'lere saldırıb, onları yenib, kendi istilasi-tutkusı altına alınca; toplumda inanc güçsüzleşmişidi (eğnezleşmişidi), buniçin zardüştü mubidler-rahibler bir yığınca yapıb kendi içinden Viraz adlı,en değerli mübidi seçdiler. Ona üç bardak-ayak “Meng-Beng” (haşış içgisi) içtirdiler, böylece o bir derin uykuya daldı 3, ve uyku tuş'unda, uçmağı-cenneti(Perdis) ve tamuğı(cehennemi) gördü, böylece, bilginlik gerçekine çatdı, buda onu Zardüştü inancının “doğruluğunu”- “kaltbaylığını” < “hakkaniyetini”> anladı. O bir kaç gün sonra ayılıb ve gördüklerini anlattı.

<3 Erdavirefname,çevri: Reşid Yasemi, parça 3, birde bakınız:The book of ArdaVirf, Chapter 2, Translated by Prof. Martin Hug, of the Universite of Munich, riversed from MS. Of a Paris priest Hoshangji. Fraom Sacred Books and Early Literature pf the East, Volume VII: Ancient Persia, ed. Ancient Persia, ed. Charles F. Horne, Ph. D, copyright 1917. Bu kitap, zardüştü rahibin kendinden geçenden (esrimekten - coşuntuden) sonra gördüşü tuş'da, uçmağın-cennetin bolluklarını-nimetlerini, tamuğun-cehennemin acılarını-azablarını söylevi ve hikayesi dir bakınız: Philippe Gignoux Erdaviref-nameh,çevri Jaleh Amuzgar, Tahrān, Moyin yayınevi, İran'daki İranşünaslık derneği, 1383. >

Göründüğü gibi,Zardüştülikte bu “göklere uçmak”, uyuşdurucu bitkileri ve onların yağların içerek yada tüstülerin içeri çekerek, elde ediliyüridi. Bu uyuşdurucu etkisinde tin-ruh gövdeden-candan ayırıb, Ulu Göksel Tin'e kavuşuridi. Bu “Ulu Göksel Tin”e, Zardüştü'ler “Vuhumeneh” deyerler. Zardüş kendisi bu evren-ojen'de yolculuk yapıb ve kendiden-geçmiş durumda-halde

kendi koşularını-deyimlerini yapmıştır. Bu söylemleri **Nyberg** şethiyat- شطحيات (kendiden geçmiş şamanların-dervişlerin katışık konuşmaları-sayıklamaları) biliyür.

Nyberg'in yazdığına göre, Zardüş'tün boyunun inancı bir gizlemi inancıdır, bunlar Mege adlanan, bir kutsal kurultay'da yığılaridiler. Bu kurultay'da onların tinleri gövdelerinden ayrılıp (kurtulub), ve Evrenin Ulu Tin'i anlamı veren,Vehumeneh (veya Emşasepend Behmen) ile birleşiyür. Yene Nyberg'e göre, Zardüş bu boy'ın dini önderi olarak bu törenleri yerine getirilmesinde başçı yeri varidi. Bu kendinden geçme (esrime-coşu) durumuna gelemesi en büyük kutsamışlık (mühibet-uğruluk) sanılıyur, ve bu Kutsal Kurltay (örgütten)dan uzaklaşma, en büyük kutsuzluk ve uğursuzluk sanılıyuridi.

Zardüt bu kendi Gata'larını, uyuşdurucu(haşış) etkisinde "kendinden geçme durumunda", söylemiş olmalı dır. Ancak Zardüş'tin boyında bir sırada Mitra (Mehr)e inanlar vardır. Mehr'çiler-Mitra'çilerde kendi törenlerinde uyuşdurucu kullanıyuler. Ancak onlar kendi törenlerinde Kenevir denesi ve haşhaş yerine, Hum(Hwume) adlı bir ayrı uyuşdurucu bitgini kullanıyurler.

Zardüşçiler yavaş-yavaş Mehr'çilere sarı çekiliyürler ve Kutsal Yığıncak'lara getmeğe isteklerini yitiyürler. Zardüş kendisi yavaş-yavaş kuşkuya girib ve bulanıma giriyür. O bu dönem, Viştasb(Guştasb) boy'una göçüyür. Ancak Viştasb boyu Mehr'e tapanan bir boy dır. Zardüş bu boyun içinde kendi inan Şamanizmi Mehr inancıyla katıştırıp ve bir yeni inanc kuruyur **11**. < **11. Walter Bruno Henning, Zardüş siyasetçi yoksa boyucu?, çeviri: Kamran Fani, Tahrân: Moryin yayım-evi, 1390, yaprak 14-15** > Zardüş Viştasb kralını ve onun köşkinin büyüklerini bu yeni inanca inandırır ve Ahuramezda ve Emşasependan'a inanmak orada yaygın ediyür. sonradan onun çömezleri(müritleri) onun yaratdıkı bu yeni inancı İran'nın doğusundan, batı ve güney ölkelerine yaymaka başlıyürler **12**. <**12. Önceki yazı, yaprak 12-13**>

- Zardüş dininin böylece yaranışını düşünmek, daha çok orientalistlerin sorunları kolaylaştırıp ve onların kolay-düşüncesinden ileri gelir... Ancak Sasani dönemi Zartüşiliğ yani 1400 yıl önceki Zardüşçiliğ; çok dinlerden alınmış kavramların katışık bir din dir... bu Zartüştiliğde demek bu değişik kaynaklardan gelmiş kavramlar çok ifratcasına değişilmiş dir...*
- Demek Zardüş'tü'liğde heç bir şey yok ki Şamanizm yada esgi Mezopotamya- Mısır inanclarında, Hindi inanclarda ve İbrahimi İnancalrında ve Esgi İran İnancılarında ve Şamanizmde, olmasın. Ancak tüm bu esgi inancların "kavramları", "ilkeleri" ve "törenleri" bu dinde "İfrata"- "Aşırılığa" çekilmiş ve çarpıtılmıştır. Buna örneğin: Ayle içi(Muharimle) evlenmek; bu esgi Mısır Firvon'ları ve Elam kralları içinde vardır. Ancak zardüştilik onu tüm topluma yaygınlaştırmasını kendi inancsal görevi biliyür (bakınız rahib Kertir'in daş-yazıtlarına) Şamanca'da uyuşdurucu kullanımı azcada olsa vardır, ancak Zardüştiliğde bir uyuşdurucu bağımlılığına getiriyür... Dumzid Sumercede, Mesiha yahdilikte ve Xıdır-Nabi ve Mehdi İslam'de vardır, ancak Zardüşti'lerin mehdisi olan Suşiyant en "aşırı dağıtıcı" dır ve işi İran'de Mesgid ya Mescid'leri dağıtmak dır... Ve bunlara benzeri ayrı dinlerden alınmış, caydırılmış, aşırılınmış, ve çarpıtılmış kavramlar çoktur...*

Lanatleme-kakış tüm dinlerde olabilir ancak Zartüştiliğde bu çok ağırıdır ve bir ibadet-tapınma olarak yükümlü oluyor ... Avesta'nın 80'den atri yerinde "Karkışı", "Nifreti" tapınma olarak sunuluyor ve çoklu Ahuramezda kimse karkış yapmasa, kendisini karkış etmekle hedefliyür...

Tapınma olarak, "Sidik içmek", "Sidikte yakanmak", "Kadınları Ahrimeni ve Şeytani bilmek", "Ayrı İnancalara inanları Ahrimen-Şeytani-Div bilmesi" ve ...

Bu çaptırılma ve caydırmanı yine gizli-zardüştü olan Şaubiye ve Haşhaşi'lerde yapmışlar.

... Beng (Haşış) içgisini içmek, Zartüştilerde kendilerinden-geçmege (Halse) aparıp çıkarıyor, bu dönem onlarda tin gövde den ayrılıp ve tinler evrenine varıyor. Bu konu ile ilişkili olarak, Zardüştiliğin en önemli bilgi kaynağı olan ve bin yıl önce Zardüştü rahibler eliyle yazılmış "Dadestan Dinig" yazısında böyle yazılır: Ahuramezda, Nerivseng'e Beng'i şerapa katmasını ve Goştasp'e içirmeğini onun tını "gökler evrenin"de (Gorusman, Gorusman)de yolculuğa çıkarmasını buyuruyor. Ancak orada Beng'ile, Hum katıştırılıyor.

Eraduyeraf-name'de (2'inci bölüm, parça 9-15) **13** <13. Uwartak > Eraduyeraf bir kaç bardak ayak Goştasp şerap ve meng'inden içerek uçmağ-cennet ve temuğ-cehennem'de bir tinsel yolculuğa çıkıyor **14**. <14. Henning, Zartüş bir siyasetçi yoksa bir büyücü? Yaprak 28.>. Farvardin Yaşt'de de "Ferveher Pouru-bangha"ye selam-yüğünt gönderiliyür-eselikleşiyür. Zartüştilikte "**Pouru-bangha**" sözcüğünün anlamı "çok Beng'li", "çoklu Beng'i olan" anlamında dır ve buda zardüştilikte bir erdem ve kutsallık anlamı taşıyor **16**. <16. Henning, haman yazı, yaprak 29. Darmesteter, James, The Zend Avesta, Translate by Oxfrpd, 1883, Part2, p 218>

- "**Pouru-bangha**" niteliği, veya "**çok Bengi olan**"nın kutsallaşması sonradan Hindistan Zardüştü'lerinin İngiliz İmpariyasında Afyon Ticaretinin, zartüşiler ortasında Tek Ellilikinin nedeni oldu ... buda olur İran'ı, Hindistan'ı, Çin'i ve Hindo-Çin'i, uyuşdurucu bağımlılığına aparıp çıkardı. Bu iş Haşhaşi-İsmayiliye (gizli-zardüştilik) döneminden başlayarak, Safavi dönemi çok yaygın oldu ve sonradan İran'da uyuşdurucu İran'de ekilib ve Zardüştü'ler elile tüm Asya'ya gönderildi (ihrac edilirdi).

"**Banghe**" ve "**Beng**" ve "**Meng**"den, ve onun içmeğinden kutsal olarak, Zardüştü'lerin Kutsal Kitabı sanılan, Avesta'nın değişik bölümlerinde ad aparılır. Buna örneğin: Farvardin Yeşt Parça 124'de (birde Din-Yeşt, parça 15'de),; Vendidad, Fergerd 15 parça 14, Fergerd 19 parça 20 ve 41 haböyle Viştasp-yeşt parça 26 (buda Vendidad, Fergerd 19 parça 41'in tıkrarıdır); gine Dinkerd, bitik 7, bölüm 4, parça 84'den sonra; Dadestan Dinig (Dehabahar yayımı, "Revayete Pahlevi"-Pehlevi Deyimi artırmasında) yaprak 139; Bendheş, bölüm 4, parça 20, Erdavirafnameh, bölüm 2, parça 29'den 31'e gibi.

Tüm bu üsteki yazılarda, "**Banghe**" ve "**Beng**" ve "**Meng**" sözcüğü, Haşış-Haşhaş uyuşdurucusu dır, ve buda yendin geçmek için kullanıyor **17**. <17. Henning, Zardüş Siyasetçi yoksa Büyücü? Yaprak 32-33>

Nyberg'e göre; Zardüş, kendi boy'ının böyücüsü idi ve orada şamanlık törenlerin yerine getirirdi. Bu konuyla bağlı eş-değerli iki kavram göze deyüyür:

- 1- Tanrısel sınav
- 2- Megeh ***

*** **Mahhû (Akkad) ↔ Megeh (arami?) ↔ Mekke مَكَّة — Bekke بَكَّة (Arab) ↔ mehrab, tapanak (Esrik, coşu)**

Pahlevi'ce Megeh, ön-Zardüştiler yada önceki Şamanistlerin “yığıntı” ve Haşîş içib kendinden geçib yada esrime-coşu yerleridir. Ancak bu sözcük Arami'den gelmeli dir ve onun köküde Akkadcada olmalı dir... Akkad'cede MAHHU sözcükünün anlamı “kendinden geçme”, “coşu”, “esrik” ve birde “dini tören yapan” dir ...

Ancak arabca “Mekke”-“Bekke”nin anlamide “Mehrab”, “tapanak” dir... buda bu sözcükün Arami dilinde yaygın olması ve oradan “Pahlevi”ye geçtiğini gösteriyür.

Aşağıda Sumer-Akkad-İngilisce sözcükte böyle varımız dir:

[ansala \[CULT\]](#) wr. lu₂an-sal-la; MU.AN.SAL.LA "a cultic performer" Akk. mahhû; ahurrû; kurgarrû; assinnu →

inanc törenin yapan

[lu'ede \[ECSTATIC\]](#) wr. lu₂-ed₃-de₃; lu₂-al-ed₂-de₃ "ecstatic" Akk. mahhû → esrime, coşu, taşma, kendinden geçme

[luguba \[ECSTATIC\]](#) wr. lu₂-gub-ba "ecstatic" Akk. mahhû → esrime, coşu, taşma, kendinden geçme

[lunisub \[ECSTATIC\]](#) wr. lu₂-ni₂-su-ub "an ecstatic" Akk. mahhû; zabbu → esrime, coşu, taşma, kendinden geçme

- Coşma sözcüğü, Azerbaycan'da Muharrem'de Tuğ'ların ve Alem'leri dolandırarak onların “coşe” gelib, göklere çekilmek istemeğine de denilir.

1-Tanrısel Sınav: bu da, kabilenin-boyun böyücüsü ve baş-şamani sanılan Zardüş'tile, tanrısel savcılarının önünde, bir-birini suçlayan kişilerin üstüne dökülen, erimiş demiri dökmek idi.

2-Megeh: Kutsal törenlerin yapıldığı bir çevresi kapanmış yeridi *. <* buda üstü-açık tapanak anlamına geliyür. Gine bu arabca Mekke ve Bekke sözcükünün anlamile üst-üste düşüyür... böylece bu Megeh sözcüküde bir İranik öncesi dinlerden yada şamanizmden gelmesini gösteriyür... ve nasıl Zardüş onu sahtalaştırmasında göstermeğe dir... böylece bir baş-şaman (Geoma-Şaman Ata)nın gücünü kullanarak kendi adına bir din yaratmasında gösteriyür>

Ancak Megeh, ginede dini tören “söylemlerini okuyanların” bir yığıncasınınide gösteriyür *. <* bu gine şamanik sözlerini okuyanları ve bu okularla coşmalarını, esrimelerini (Halsaya girmek), ve kendilerinden geçmeklerini, gösteriyür>

“Megeh” yığıncasının “kutsal toplumuna” girmeğe onayalanmak çok önemli dir... burada uyuşdurucu içmekle, isrenmek (coşmak, kendinden geçmek), onları Tanrı'ile birleşmeye aparıyuridi (böyle sanırdiler) ve onuda **Vehumeneh***'ye varmak deyüridiler**. <* “Vehumeneh” sözcüğü arabca “Vahm وهم” sözcüğü ile bir kökden olmalıdır.ve her ikisinin kökeni Arami-Akkadi olmalıdır.Gine bu sözcükün Akkadca “Mahhum”dan alınmış ola ve Akkadcada: (“MAHHUM”→ “esrime”, “coşu”, “taşma”, “kendinden geçme”) >

<***tüm bunlar Zardüştiliğin, Şaube ve Haşhaşi'ler gibi bir melez din olmasını gösteriyür. Zardüştiliğ, İranik dinlerle, iranik olmıyan Yerli-Şamanizmi katıştırıp ve onu Yönetim Gücü Katmanının ve Padişah'ların hizmetine sokmağın kullanması dir... burada hetta padişahları ve kendi çömezlerinde Uyuşdurucuya bağımlı yapması bir temel koşul olarak ortaya çıkar... Tam böylece Zardüştilik kendi doğuşundan, uyuşdurucu ile çömezleri ve padişahları, büyük rahiblerin kontrolü-yöntemi, altına almasını gösteriyür ... bu uyuşdurma işi, sonra Sasani dönemi

ve İslam'den sonra gizli zardüştiler ve Haşhaşi'ler döneminde,, haböyle Safavi döneminde sürdürüldüğünü gösteriyür... >

<*** gözüktüğü gibi Zardüştiliğ, Katmanlara(Kast'lara) bölünen, bir Katışık inanc gibi doğuluyur, ancak bu katışıklık burada durmuyur ve sonradan da sürülüyür, değişik dinlerden çoklu şeyler alınıyor... ancak bu dinlerden de alınan şeyler “caydırılıyür”, “çarpıtıyür”, “aşırılaştırıyür”... bunında nedeni onun daha Padişah'lar ve Yöneticiler dini olmasıdır ve onıçinde doğulmuş idi... Şamanların çok sınırlı ve bir bölüm törenlerde içirilen uyşdurucu, Zartüştiliğde “aşırılaştırıyür” ve uyşdurucu tam bağımlılığa çönüşüyür... böylece rahibler onile çömezleri ve toplumu control etmeşe başlıyürler... Zardüştilerden etgilenerek Sömürgeçilerde değişik yerli toplumları “Uyşdurucu” ve “Alkola” bağımlı yaparak onların yerlerin ellerinden alıb (Amerika ve Siberya'da) ve direnclerin kırıyurlar.>

Zardüştiler “esrime” anlamına gelen, “Vahumene”ye getmeği, tinlerinin “çoşma” yolile, gövdelerinden çıkıb- kurtarılıb ve göklere üçmağına inanıyuridiler. Orada onların tinleri, ayrı tinlerle birleşiyüridiler. Ancak bu tinlerde bir bölüm ölmekle, bir bölümüde esrimekle oraya gelmişdiler. Tam buniçin şamanizmde “esremek”, “çoşmak”, “kendinden geçmek” Ölümün Kardeşi sanılır ve çoşuya girmek bir büyük tanrısel uğur sanılıyür.

Bu çoşu durumuna giren ŞAMAN çoklu anlamsız çoşu-esrime sözleri deyer buda o-yandan (o-evren, o dünyadan) gelme sözler sanılar. Zardüş'tün GATA'larıda anlamsız sanılıyürken onuda bu COŞU SÖZLERİ gibi sananlar vardır. Buniçin Gata'ları anlamak uzmanlara büyük çetinlikler yaratıyür 18. <18. Henning, Zartüş bir siyasetçi yoksa bir böyücü? yaprak 52-53-54>

*Ancak Gata'ların söylevlerini Zardüş'tün yapmasına büyük küşküler vardır. Bunların esrik-çöşu etkisi altında olası yoksa bir bilinmez kökten gelmesi ileri sürülüyür.

Henning, onun 1951'de yapıdığı konuşmaların sonucu olan 19, kendi “Zardüş bir siyasetçi yoksa bir böyücü?” kitabinde, Nyberg'in görüş açısını deyür. O da Nyberg gibi, Zardüştiliğin bir Tek-Tanrı olmıyan din olarak sunuyur. <19. Duchesne Guillemine آرا گوناگون درباره زرتشت yaprak 15 >.

Henning; zardüştiliğin, tek-tanrılığa karşı çıkarak, iki-tanrılığı ileri sürdüğünü, deyür.

**Yani obiri dinlerde de İblis ya Şeytan vardır ancak o bir güçsüz tanrı yada melek dir. Bu güçsüzlüğü biz şamanizmin Şeytani tanılan Erlikte de görebiliyürüz. Erlik yalnızca yer-altı evreni ve ölümler dünyasında bir bekçiye benzir ve hatta yer-yüzünde kötülüklerinden de o sorumlu değildir ...*

Ancak Zardüştiliğde İblis sanılan Ahrimen'nin gücü aşağı-yukarı Tanrı sanılan Ahuramezdaile biridr... böyleki Zardüştü olmıyanlar (Eniran) onun çocukları sanılıyür.

Tanınmış Avesta yorumcusu ve Zardüştiliğ uzmanı olan, Duchesne Guillemine; Henning'in çok inatcılıkla Zardüştiliği tek-tanrılı bilmesini ve onun Nyberg'e karşı çıkmasını çok acımasız buluyur 20. <ayni yazı, yaprak 13> Ancak Henning'in Gatah'lar üzre uzmanlığı ve araştırması yok idi ve bunuda aydınca deyeridi. Tam buniçin Duchesne Guillemine onun düşüncelerin obiri zardüştiliğ uzmanlarının araştırmalarına dayanarak, retediüyür 21. <21. Haman yazı. Yaprak 16>

Böylece Nyberg, Avesta ve Pahlavi yazılara dayanarak, Zardüş'tün bir tür şamanist olduğunu ve Haşış kullandığını betimleyür(kanıtlamış oluyur). Nyberg'den sonra, bir ayrı Zartüştiliğ araştırmacısı ve uzmanı olan Windengren de bu konuda benzer-ayni düşünüyür 23.

<23. Mircea Eliade, Tarihi Doğrular ve Zardüş'tün Göksel İletileri, Çevri: Hüseyin Vahidi, Kitab Neqd yayın-evi, say 60-61 Mehr, Aban 1381, yaprak 48. میرچا الیاده، واقعیت تاریخی و پیام های آسمانی زرتشت، ترجمه حسن وحیدی، نشریه کتاب نقد، شماره 60=61، مهر و آبان 1381، ص 48/ >

Böylece oda (**Windengren'de**) Zardüş'tülüğü uyuşdurucu kullanmağla ilgili buldu. **Windengren** bu konuyla bağlı kanıtlar sunuyor. **Windengren**'nin verdiği kanıtlarda; Guştasp (Viştasp)'ın Beng uyuşdurucusunu kullanmasından sonra, onun gövdesi bir derin uykuya daldı ancak onun tını, gökler evrenine uçuyur. Buna artı, Avesta'ya dayanarak, Zardüş't kendisinde esrimeye-coşmaya dalmağa (istiğrak'a استغراق) inanıyuridi. Bu da onun "yalnızca esrime durumunda", **Ahuramezda**'nin sözlerini "duyabileridi". Erdavirafnameh'nin Zartüş't söylemleride, Zardüş'tülüğde şamanizm yapısını gösteriyür **24**. <24. Eliade, haman bitik, yaprak 49.> . Ayrı-yandan Zardüş'tün uyuşdurucu kullanması ile bağlı öyküleri-söylemlerine (Goştasp öyküleri ve Eradifnameh...) değier vermemek **25**. < 25. Mirça Eliade bir-yandan Avesta Öykü'leri Zardüş'tün esrim-coşu'ya inandığını, deyür, ancak bir yandanda onun (Eliade'nin) görüş açısına göre, Gatah'lar şamanlık yapısı olmamasını deyür! Ancak buna karşı Avesta Öykü'leri, Zardüş'tün uyuşdurucu'ya ve esrime inanmasını göstermekte dir. Buda Gatah'lar Uyuşdurucu etkisi altında, esrime-coşuya girenden sonra denilmiş olmasını de gösterebilir. >

Haböyle Zardüş'tün öğrencilerinin koşdukları-yaratdıkları ve önemli sanılan ve esgide Gatah'ların bir parçası sanılan, **Yedi Hat Yasna**'da böylece yazılıyur: «*Tan çağı, Hum(bir uyuşdurucu) gelib, otu arıdan Zardüş't'en böyle sordu: ay kişi! Sen kimsin? Ki beni tüm yer-yüzünde arayıp, benim görüşüme geliyürsün! o kendi parlak gövdevile?****» Zardüş't **Hum *****'a inanıyur ve ona tapanmak törenlerin yerine getiriyür **26**. <26. Yasna, Hat, 9, bakınız: Ebrahim Purdavud, Yasna, Tahran: Asatir yayınevi, 1387, yaprak 159. >

****Hum: bence burada uyuşdurucu olan "HUM"un, Zardüş't'den bir Tanrı olarak inanıldığını gösteriyür... ve bu üsteki kanıtlarda bunu göstermekte dir... Uyuşturucu'ni buböyle kutsamak, sonra Zardüş'tülüğde ve ondan ayrılan Şaubıye ve İsmaylıye-Haşhaşı'ler içinde de sürölüyür... buna artı bu sonra Safaviye içindede Şaubıye'den giriyür ve tam Sasani dönemi gibi toplum içinde yaygınlaşıyur ... bu Uyuşducuyla çöküş esgiden Selcuklu ve İlhani'lerin Eren-Savaşçı'leri sanılan Devişleri ve Kalenderleri'de gelib dutuyur... bunların hapisini uyuşducuya bağlı durumuna getirib çöktürüyür...*

Yene Avesta'nın değişik yerlerinde "**Hum'a tapanmağı**" görüyürüz, ve bu uyuşdurucu olan bitgiye Hindistan'da **Sum (Suume)** denilir. Ve doğrusu Avesta'nın kendisinde (Yeti Hat Yasna هفت هات یسنا) Zardüş'tün Hum'a böylce dedğini yazıyur: «*senin sarhoşluğu-içgiliğivi isterim*». Ve Purdavud'un çevrisinde böyle yazıyur: «*Ay Altın Hum, istüyürüm senin esrimivi-coşuvu...*» **27**. <27. Purdavud, haman bitik, yaprak 164> . Buna artı(dahası), Zardüş'tü söylemlerde, Zardüş'tün «**Mucizevi(Tansusel) Boncukları-Hap'ları*****»'ına sahip olmasından söz ediyür. **28** <28. Amuzgar & Tavassoli, Zardüş'tün yaşamının söylevi زرتشت اسطوره زندگی, yaprak 105-104 > tum bunlar bir tür şamanizmden alınmış (ancak çarpıtılmış) törenlerin Zardüş'tülüğün içinde olduğunu gösteriyür. Yene burada Zardüş'tülüğün bir katışık din olmasının ve onında ayrı dinlerden gelen kavramları "çarpıtıb", "aşırılaştırrarak" kendi kullanımına alıyur... bununı neden onın toplumu bir kastlaştıran ve katmanlaştıran ve ırkçılıka inanan, bir inanc olması dır... obiri dinlerde katmanlaşmanın olmamasına göre onlardan gelen törenler ve kavramlar, çarpıtılarak onu katmanlaşıyur.

«Mucizevi(Tansusel) Boncuklari-hap'leri-Hapları»: bu sözcük yani “**Tansusel Boncukları-hapları**” sözcüğü onın “Afyn-uyuşdurucu Hapları-Boncukları” yada “Haşış, Hum veya ayrı uyuşdurucu hapları-boncukları”, olduğunu göstermektedir.

*** Mucize (Arabca) : Çengşi, Gengşi, Kaygaş, Tang,Tangsuk, Tanju, Tanla, Tanlağı, Tansu (Türkce)

- ÇENGŞİ: Mucize, olağanüstülük
- GENŞİ: Cengşi, mucize
- KAYGAŞ: Mucize, olağanüstülük
- TANG: 1- Mucize, olağanüstülük 2- Tan vakti 3- Giriş, antre
- TANGSUK: Mucize, şaşırtıcı olay, olağanüstülük
- TANJU: (Tanyu) Sonsuz genişlik, ululuk,olağanüstülük, mucize gibi Hun imparatorlarının unvanlarından
- TANLA: 1- Şaşılma, ürktücü, olağanüstü, mucize 2- Suçlayan, yargılayıcı 3- Doğuş, tan vakti
- TANLAĞI: Mucize
- TANSU: 1- Tansık, mucize 2- Yadigar, armağan 3- Birleşik

Dan (Sumer)<arın, aydın>↔ Tan, Dan (Türk)<Tan>

dan [PURE] wr. dan₆; dan₃; dan₄; dan₂ "(to be) pure, clear; to clean" Akk. Zakû

tam

tam [CLEAN] wr. tam; tan₂ "(to be) bright; (to be) pure; to purify; (to be) clean" Akk. ebbu; elēlu; zakû

tam [TRUST] wr. dam; tam "to trust; to believe" Akk. Qāpu

- TANDU: 1- Tan vakti, tan vaktinde doğmuş 2- Alev, alevli büyük ateş
Burada bu sözcüğü (Tansu ve...) türkce “TANRI”ile ilişkili görmek gerekli dir...

اوستا، بنگ و پرواز به سوی خردمندی!

کاری از پایگاه جامع فرق، ادیان و مذاهب:

www.adyannet.com

این نوشتار، پاسخی است به نژادپرستان آریاگرا که با سوء استفاده از احساسات میهن‌دوستانه‌ی جوانان این سرزمین در پی ترویج زرتشتی‌گری هستند. یقیناً اگر موبدان زرتشتی و اذناپ آنان لب به توهین و فحاشی به باورهای حقیر نمی‌گشودند، نویسنده این نوشتار نیز هیچ‌گاه لب به بیان این حقایق نمی‌گشود. لکن بر خود فریضه می‌دانیم که پاسخ دروغ‌ها و توهین‌های موبدان زرتشتی را با سند و مدرک بدهیم. تا بلکه دست از دروغ‌گویی و ترویج باورهای نژادپرستانه بردارند.

خرد اوستایی

بارها دیده‌ایم و شنیده‌ایم که موبدان زرتشتی دم از خردمندی و عقلانیت می‌زنند. پا را فراتر از این گذاشته، مدعی هستند که خرد، بنیان و اساس آیین زرتشتی است. لیکن حقیقت را اگر می‌جوئیم، پس باید بدانیم آن خردی که زرتشتیان از آن دم می‌زنند، محصول استعمال بنگ و خشیش است. راه رسیدن به خردمندی در زرتشتی‌گری از درگاه مواد مخدر می‌گذرد. آن چه در ادامه خواهد آمد، اسناد، شواهد و ادله‌ای از اوستا و روایات زرتشتی است. از همین روی، اگر موبدان زرتشتی، قصد سرزنش دارند، پس کتاب، پیام‌آور و نیاکان خود را ملامت کنند.

بنگ و پرواز به سوی خردمندی!

طبق متون زرتشتی، پس از آنکه زرتشت در وطن خود نتوانست باورهای خود را گسترش دهد، تصمیم گرفت به جهت ترویج باورهایش، به دربار گشتاسپ کیانی (که بر سرزمین بلخ در افغانستان کنونی حکومت می‌کرد) برود. اما او نیز حاضر به پذیرش باورهای زرتشت نشد. همچنین ترس گشتاسپ از ارجاسب تورانی (پادشاه توران زمین) نیز سبب دیگری بود که او را از گرایش به زرتشت بازمی‌داشت. در این هنگام اهورامزدا، امشاسپندان و ایزدان را فرستاد، که به گشتاسپ، بنگ (بنگ)، بنوشانند. تا از این طریق او جایگاه خود را در بهشت و کامیابی و پیروزی خود بر ارجاسب را ببیند.^۱ منابع زرتشتی گویای این هستند که زرتشت شخصاً به گشتاسپ، بنگ خوراند تا جایگاه خود در بهشت را ببیند.^۲ در فرهنگ فارسی معین، ذیل واژه «بنگ» و در لغتنامه دهخدا درباره واژه‌ی بنگ (که این واژه در پهلوی، بنگ نامیده می‌شود) می‌خوانیم که گیاهی مخدر و مُسکر (مست‌کننده) است که به آن **حشیش** نیز اطلاق می‌گردد. در اعصار بعدی نیز این ماده میان موبدان زرتشتی استعمال و به نام بنگ گشتاسپی شناخته می‌شد. مثلاً در متن پهلوی ارداویرافنامه (با نام صحیح آرتاکویرازنامگ) که از متون زرتشتی است، آمده که پس از حمله اسکندر، ایمان مردم به دین و آیین زرتشتی ضعیف شد. پس موبدان زرتشتی گرد آمدند و از میان خود، بهترین موبدان را که ویراز نام داشت را برگزیدند و به او سه

۱. ژاله آموزگار، احمد تفضلی، *اسطوره زندگی زرتشت*، تهران: نشر چشمه، ۱۳۸۶، ص ۱۰۰-۱۰۱

۲. آموزگار و تفضلی، *اسطوره زندگی زرتشت*، ص ۴۱-۴۵، بر اساس دینکرد هفتم، فصل چهارم، بند ۸۲-۸۴؛ روایات پهلوی، فصل ۴۷، بند ۱۳؛ آموزگار و تفضلی، همان، ص ۴۱-۴۵، ۱۰۱-۱۰۰، ۱۴۹، ۱۷۶-۱۷۷

جام منگ (بنگ، حشیش) خوراندند و او به خوابی عمیق فرو رفت.^۳ و در عالم خواب، بهشت و جهنم را دید و از این طریق، به حقیقتِ خِرَد رسید و حقانیت (ا) دین زرتشتی را دریافت. وی پس از چند شبانه روز به هوش آمد و آنچه را که دیده بود، بازگو کرد.

گذشته از این سند، هنریک ساموئل نیبرگ^۴، در کتابی به زبان سوئدی که ترجمه‌ی آلمانی آن به سال ۱۹۳۸ به نام *دین‌های قدیم/ ایران* انتشار یافت، زرتشت را طیب و کاهنی دانسته است که در روزگارانی بسیار دور، در یکی از جوامع بدوی آسیای مرکزی، به حکم وراثت، رهبری دینی و اجرای آداب و مناسک خاص قبیله‌ی خود را برعهده داشته و به دفع ارواح و ایجاد رابطه با عالم ارواح مشغول بوده است. وصول به این عالم برتر، از راه رقص و سماع و خلسه و با نوشیدن موادی که از گیاهان نشسته‌آور از قبیل بخور بنگ^۵ و شاهدانه^۶ به دست می‌آمده، میسر بوده است؛

۳. ارداویرافنامه، ترجمه رشید یاسمی، بند ۲، همچنین بنگرید به:

The book of ArdaViraf, Chapter 2, Translated by Prof. Martin Haug, of the University of Munich, revised from the MS. of a Parsi priest Hoshangji. From The Sacred Books and Early Literature of the East, Volume VII: Ancient Persia, ed. Charles F. Horne, Ph.D, copyright 1917.

این کتاب، حکایت نعمت‌های بهشتی و عذاب‌های جهنمی است که موبد زرتشتی در عالم مستی و نشنگی دید. بنگرید به: فیلیپ ژینو، ارداویرافنامه، ترجمه و تحقیق ژاله آموزگار، تهران: انتشارات معین، انجمن ایران شناسی فرانسه در ایران، ۱۳۸۲.

4. Henrik Samuel Nyberg

ژاک دوشن گیمن، نیبرگ را ایران‌شناس بزرگ می‌خواند. جایگاه علمی نیبرگ بر کسی پوشیده نیست. بنگرید به: دوشن گیمن، ژاک، *آراء گوناگون درباره زرتشت*، ترجمه آرزو رسولی، ضمیمه شماره ۱۶ نامه فرهنگستان، تهران: فرهنگستان زبان و ادب فارسی، تیر ۱۳۸۳، ص ۱۳

۵. همانطور که پیش‌تر گفته شد، منظور از بنگ، همان ماده مخدر و سکرآور حشیش است.

و در آن حالات روان از تن جدا شده به روح اعظم کیهانی، که زرتشت آن را وُهومَنَه می‌نامید، اتصال می‌یافت. زرتشت خود غالباً در این عوالم سیر می‌کرد و بسیاری از سرودهای خویش را در حال جذب و بی‌خودی سروده است و لذا این سروده‌ها از دید نیبرگ مصداق شطحیات بوده است.^۷ از دید نیبرگ، مذهب قبیله زرتشت، نوعی آیین رازآلود بود که در انجمنی مقدس (که آن را مَگه^۸ می‌نامیدند) گرد می‌آمدند و در این میان به گمان خود رول‌شان از قید تن آزاد می‌شد و با وُهومَنَه (یا همان امشاسپنتر بهمن) که همان روح اعظم کیهانی است، متحد می‌شدند.^۹ از دیدگاه نیبرگ زرتشت پیشوای دینی این قبیله و مجری اصلی این مناسک بود. رسیدن به این حالت جذب و خلسه بزرگترین موهبت و برکناری از ورود به این انجمن مقدس، سخت‌ترین بدبختی به شمار می‌رفت. زرتشت در همین حالت جذب و خلسه، گاتاهای خود را سرود. سرودهای زرتشت در واقع ضجه‌های دیوانه‌وار مردی است که در میان بخور شاهدانه فریاد زده است که یافتن وحدت و نظم در میان آنها بیهوده است. در میان قبیله‌ی زرتشت گروهی نیز پیرو آئین میترا

۶. شاهدانه در اصطلاح علمی، *Cannabis sativa var indica* نامیده می‌شود. این گیاه خاصیت درمانی دارد و از محصول آن به عنوان ماده‌ای آرام‌بخش استفاده شده؛ حتی از آن، مواد روانگردانی مثل ماری‌جوانا و حشیش تهیه می‌شود. طبق منابع متعدد تاریخی، شاهدانه از اولین گیاهانی بوده که توسط بشر کشت شده است و استفاده از آن به بیش از ۳۰۰۰ سال قبل از میلاد می‌رسد. عنصر اصلی و فعال گیاه شاهدانه THC است و دو ماده مخدر حشیش و ماری‌جوانا هر دو حاوی تی.اچ. سی هستند. در فرهنگ فارسی معین پیرامون شاهدانه و مصرف تخدیری آن آمده است: «شاهدانه، شاهدانج؛ گیاهی است از تیره گزنه‌ها... از سر شاخه‌های گلدار آن بنگ و جرس گرفته می‌شود و کلمه حشیش نیز به سرشاخه‌های گل‌دار و همچنین فرآورده‌های آن اطلاق می‌شود.» در لغت‌نامه دهخدا نیز پیرامون آن آمده است: «تخم بنگ را گویند و به عربی کنب خوانند و معرب آن شاهدانج باشد و شاهدانق هم بنظر آمده است.»

۷. دوشن گیمن، آراء گوناگون درباره زرتشت، ص ۱۳

8. Maga

۹. مصرف بنگ و حشیش و بدین طریق، رسیدن به خلسه جایگاهی اساسی در آیین زرتشتی باستانی داشت.

(مهر) بوده اند. مهرپرستان هم مراسم و مجالس وجدآمیز دیگری داشتند که در آن به جای بخور شادانه، از ماده مخدر و سُکرآور هوم (هئومه) استفاده می‌کردند. پیروان زرتشت که همواره در حالت خلسه روز می‌گذرانند کم کم به مجالس پُرشورتر شبانه‌ی مهرپرستان گرایش یافتند و از حضور در انجمن مقدس سر باز زدند. کم کم شک بر ذهن خود زرتشت نیز سایه افکند و بحران بزرگ زندگی او آغاز شد. پس هجرت کرد و به قبیله ویشتاسپ (گشتاسپ) رفت که قبیله‌ای مهرپرست بود. زرتشت میان آیین مهر و آیین شَمَنی^{۱۰} تلفیق و سازشی برقرار کرد و آیینی تازه پی‌افکند.^{۱۱} زرتشت سرانجام ویشتاسپ شاه و سران دربار او را به این دین نو در آورد و پرستش اهورامزدا و امشاسپندان را در آن جا رواج داد. پس از زرتشت، شاگردان و پیروان او به تبلیغ آیین زرتشتی پرداختند و در ترویج آن با آداب و آراء رایج در نواحی دیگر کوشیدند و در زمانی کوتاه آیین خویش را از دورترین نقاط شرقی ایران به نواحی غربی و جنوبی رسانیدند.^{۱۲}

۱۰. شَمَن‌باوری یا شمنیسم (Shamanism) سلسله‌ای از باورهای سنتی در برخی اقوام بدوی است که از دوران پیش از تاریخ (و از دوران دیرینه سنگی یعنی حدود ۲۵ هزار سال پیش) در نواحی مختلفی از جهان وجود داشته است. شمن باوران معتقدند که به وسیله تماس با ارواح می‌توان بیماری و رنج افراد را تشخیص و درمان کنند و یا در افراد ایجاد بیماری و رنج نمایند. بزرگان دینی که سنت‌های شمن باورانه را می‌شناسند و اجرا می‌کنند شمن نامیده می‌شوند. شمن‌ها مدعی هستند که می‌توانند با روح خود به جهان‌های دیگری سفر کرده و با دیگر ارواح تماس بگیرند. آن‌ها معتقدند که با این کار قادرند میان جهان مادی و جهان روحانی توازن برقرار کنند. تقدیس مظاهر طبیعت، مصرف مواد مخدر و اعتقاد به باورهای جادوگری و ساحران از ویژگی‌های شمن‌هاست. در نگاه نیبرگ، زرتشت نیز شخصیتی شمنی بود. البته نیبرگ برای اثبات سخن خود، اسناد محکم و معتبری از اوستا ارائه می‌کند.

۱۱. والتر بروئو هنیگ، زرتشت سیاست‌مدار یا جادوگر؟، ترجمه کلمران فانی، تهران: انتشارات معین، ۱۳۹۰، ص ۱۴-۱۵.

هنیگ، در این کتاب سعی کرده تا تفکرات نیبرگ را نقد کند، اما کاملاً ناموفق بود و در نتیجه اسناد نیبرگ مبنی بر شمنی بودن زرتشت، بدون پاسخ باقی ماند.

۱۲. همان، ص ۲۲-۲۳.

اعمال و معتقدات و خرافات شمنی از روزگار بسیار قدیم در ایران و آسیای صغیر خاصه در بین اقوام سکایی رایج بوده است و در برخی از نوشته‌های زرتشتی نیز نمودارهایی از اثرات آن را می‌توان شناخت. از آن جمله می‌توان خوردن بنگ برای ایجاد خلسه و جدا ساختن روح از تن و رسانیدن آن به عالم ارواح اشاره کرد. در متن دادرستان دینیگ نیز آمده است که اهورامزدا به نریوسنگ فرمان داد تا بنگ را به می بیامیزد و به گشتاسپ بنوشاند و روح او را در عالم اعلی (گزُزمان یا همان گَروسمان) سیر دهد. این روایت در کتاب دینکرد که مهم‌ترین دانشنامه زرتشتی است و حدود هزار سال پیش به دست موبدان زرتشتی نوشته شده، نیز آمده است لکن در آنجا بنگ با هوم آمیخته می‌شود و در ارداویراف‌نامه (فصل ۲ پاره ۹ تا ۱۵) ارداویراف^{۱۳} با خوردن چند جام می و منگ گشتاسپی به سفر روحانی و سیر در بهشت و دوزخ می‌پردازد.^{۱۴} حتی در فروردین یشت به فروهر پوروینگه^{۱۵} درود فرستاده می‌شود و «پوروینگه» یعنی «پُر بنگ» یا «دارنده بنگ بسیار»^{۱۶}.

مسلم است که «بنگه» و بنگ و منگ در بخش‌های متعدد آوستا، از جمله فروردین یشت پاره ۱۲۴ (و نیز شاید دین یشت پاره ۱۵)؛ وندیداد، فرگرد ۱۵ پاره ۱۴، فرگرد ۱۹ پاره ۲۰ و ۴۱ و همچنین ویشناسپ یشت، پاره ۲۶ (که تکرار عبارت وندیداد، فرگرد ۱۹ پاره ۴۱ می‌باشد)؛ و نیز دینکرد، کتاب ۷، فصل ۴، پاره ۸۴ به بعد؛ دادرستان دینیگ (چاپ دهاپهار، به ضمیمه روایت پهلوی) صفحه ۱۳۹:

۱۳. نام اصلی او ارتاکویراز بوده که به تدریج و در گذر زمان، به صورت ارداویراف درآمده است.

۱۴. هنیگ، زرتشت سیاستمدار یا جادوگر؟، ص ۲۸.

15. Pouru-bangha

۱۶. هنیگ، همان، ص ۳۹.

Darmesteter, James, The Zend Avesta, Translate by Oxford, 1883, Part 2, p 218

بندهش، فصل ۴، پارہ ۲۰، ارداویرافنامہ، فصل ۲، پارہ ۲۹ تا ۳۱، همان مادہ نشئه آور است که برای ایجاد خلصه و نشئی به کار می‌رفته است.^{۱۷} از همین روی، از دیدگاه نیبرگ، زردشت در قبیله‌اش حرفه موروثی جادوگری داشت و در میان قبایل وحشی آسیای میانه، امور خاص مذهب شمنی را انجام می‌داد. مذهبی که در آن، دو نکته ی اساسی به چشم می‌خورد که هر دو از اهمیت یکسانی برخوردار بوده است:

۱. آزمون ایزدی

۲. مگه

آزمون ایزدی عبارت بو از اینکه فلز مُذاب بر روی طرفین دعوا می‌ریختند. این عمل را گروهی از اعضای داوران الهی زیر نظر زردشت، جادوگر و رئیس شمنان انجام می‌دادند. و منظور از مگه، جایگاه محصورى بود که مناسک مقدس در آن جا برگزار می‌شد؛ ولى این در واقع معنی ثانوی این اصطلاح است. معنی نخست و اصلی این واژه برای گروهی به کار می‌رفت که آوازه‌های سحرآمیز می‌خواندند. در میان مگه، گروهی از افراد قبیله که در «جمع مقدس» پذیرفته شده بودند، گاه به گاه دور هم گرد می‌آمدند و مراسمی را اجرا می‌کردند که هدف آن رسیدن به حالت جذبہ بود. همانطور که گفته شد، سماع، رقص و استفاده از بخور و بنگ و شاهده، از اسباب رسیدن به این حالت بود. همین که شرکت‌کنندگان این مراسم به حالت خلصه می‌افتادند، کلمات و اصول نامفهوم را با فریاد بر زبان می‌راندند و آنگاه کم کم به حالت بی‌هوشی یا اغمای کامل می‌افتادند در این حالت تصور می‌کردند که به گونه ای وحدت با خدا و بهتر است بگوییم با وُهوْمَنَه رسیده اند. گمان می‌کردند که ارواحشان به یاری خلصه از قید تن آزاد شده و به آسمان صعود کرد اند تا در

۱۷. هنیگ، زرتشت سیاست‌منار یا جادوگر، ص ۳۲-۳۳

آنجا با ارواح دیگری که بدین شیوه یا از طریق مرگ از قید تن رسته اند یکی شوند. تفاوتی میان این دو شیوه نبود. می گفتند خلسه برادر مرگ است. از همین روی، رسیدن به حالت خلسه بزرگترین موهبت به شمار می رفت. کم کم می فهمیم که چرا گاتاها (که منسوب به زردشت شمرده می شود) و پیروانش آن را طی قرن ها سینه به سینه منتقل کرده اند برای پژوهندگانی که به دنبال کشف معانی آن بوده اند این همه دشواری ایجاد کرده است.^{۱۸} چون اصولاً سروده های گاتاها (با این فرض که از سوی زرتشت سروده شده باشد)، در حالت بی خودی و پس از مصرف بنگ و حشیش بر زبان جاری شده و چه بسا از ریشه نامفهوم بوده باشد.

والتر برونو هنینگ در کتاب *زرتشت سیاستمدار یا جادوگر؟*، که محصول سخنرانی های او در سال ۱۹۵۱ است،^{۱۹} نظرات نیبرگ را بیان می کند. هنینگ خود نیز آیین زرتشتی را یک آیین غیرتوحیدی می نامد و بر وجود ثنویت در ذات این دیانت تأکید می کند. او زرتشتی گری را یک دوگانه پرستی خالص، در اعتراض به یکتا پرستی می داند. هنینگ البته می گوشت که در این کتاب، دیدگاه های نیبرگ پیرامون وجود مظاهر شمنی (و وجود مواد نشئه آور و امثالهم) در دیانت زرتشتی را انکار کند. او به خوبی ادله نیبرگ (در ارتباط زرتشت و آیین های شمنی) را بیان می کند، لکن در نقد علمی این ادله ناموفق عمل کرد. جالب اینکه ژاک دوشن گیمن، اوستاشناس و ایران شناس مطرح، رفتار غیر علمی و متعصبانه هنینگ در قبال نظریه نیبرگ را بی رحمانه توصیف کرد.^{۲۰} از سویی هنینگ، در گاتها مطالعات و

۱۸. هینگ، *زرتشت سیاستمدار یا جادوگر*، ص ۵۲-۵۳-۵۴.

۱۹. دوشن گیمن، *آراء گوناگون درباره زرتشت*، ص ۱۵.

۲۰. دوشن گیمن، همان، ص ۱۳.

پژوهشهای تخصصی نداشت و او این را به روشنی اعلام کرد. در سخنرانی‌هایی که به تألیف کتاب *زرتشت، سیاستمدار یا جادوگر؟* منجر شد، ارجاع و پژوهشی پیرامون گاتها نداشت. ژاک دوشن گیمن نیز با وجود احترامی که برای هنینگ قائل است، لکن «تقریباً همه» مواضع او در آن سخنرانی‌ها را به اجماع زرتشتی‌پژوهان، مردود شمرد.^{۳۱} در نتیجه آنچه باقی ماند دلایل، شواهد و قرائنی محکم است که هنریک ساموئل نیبرگ از متن اوستا و متون پهلوی در اثبات دیدگاه خود ارائه کرده است و زرتشت را شخصیتی شمنی و مصرف‌کننده بنگ و حشیش نامید.

پس از نیبرگ نیز زرتشتی‌پژوهان بزرگی همچون ویلن گرن^{۳۲}، نظریه‌ای مشابه و در بیانی پذیرفتنی ارائه کردند،^{۳۳} که مکتب زرتشت را به مواد مخدر و نشئه‌آور مرتبط دانستند. ویلن گرن روایات و اسنادی ارائه کرد که گشتاسپ (ویشتاسپ) پس از مصرف بنگ، جسمش به خواب می‌رفت و روانش به عالم بالا صعود می‌کرد. علاوه بر این، بنا بر اوستا، خود زرتشت نیز به استغراق در حالت خلسه باور داشت. چون "تنها" در همین حالت بود که می‌توانست سخنان اهورامزدا را بشنود. روایات زرتشتی از جمله اردلویرافنامه نیز گویای ساختار شمنی در تعالیم زرتشتی است.^{۳۴} از سویی نمی‌توان روایات زرتشتی مرتبط با مصرف بنگ (از جمله روایت گشتاسپ و اردلویراف و...) را مردود دانست.^{۳۵}

۳۱. همان، ص ۱۶

22. Widengren

۳۳. میرچا الیاده، *واقعیت تاریخی و پیام‌های آسمانی زرتشت*، ترجمه حسین وحیدی، نشریه کتاب نقد، شماره ۶۰-۶۱، مهر و آبان ۱۳۸۱، ص ۴۸.

۳۴. الیاده، همان، ص ۴۹.

۳۵. میرچا الیاده هر چند می‌گوید که روایات لوستایی نشانگر باور زرتشت به خلسه است، اما می‌گوید که از نظر وی (الیاده) گاتها ساختار شمنی ندارد! در پاسخ باید بگوییم که وقتی روایات لوستایی گویای باور زرتشت به خلسه و مصرف

همچنین در هفت‌هاتِ یسنا که مشهور است توسط شاگردان زرتشت سروده شده و دیرزمانی جزوی از گاتها بود، چنین آمده است: «در بامدادان، هوم برآمد به زرتشت که پیرامون آتش پاک می‌کرد... از او پرسید زرتشت: ای مرد! که هستی تو که مرا در سراسر خاکی جهان، نیکوترین به دیدار می‌آیی! با جان درخشان خویش!» زرتشت هوم را می‌ستاید و آداب نیایش او را می‌پذیرد.^{۳۶} و در جای جای اوستا، شاهد ستایش هوم هستیم و این گیاه، همان است که در هند، به آن سوم (و سئومه) گفته می‌شود و گیاهی مخدر است. و اصلاً در خود اوستا (هفت‌هاتِ یسنا) آمده است که زرتشت، به هوم می‌گوید: «مستی تو را خواستارم!» و در ترجمه‌ی ابراهیم پورداود (پدر اوستاشناسی ایران) اینگونه آمده است: «خواهانم ای هوم زرین، نشئه‌ی تو را...»^{۳۷} گذشته از این، در روایات زرتشتی، از «مُهره‌های معجزه‌آمیز» سخن رفته که زرتشت آنان را در اختیار داشت.^{۳۸} که این نیز خود روشنگر شیوه‌های شمنی و مانند آن در مرام زرتشت است.

مواد تخدیری است، دیگر نظرات شخصی چه ارزشی دارند؟ گذشته از این، به نظر می‌رسد آبیاده خود باور داشت که زرتشت واقعاً اهل خلسه بود. به همین خاطر در انتخاب کلمات دقتی خاص ترتیب داد. او می‌گوید گاتها ساختار شمنی ندارد. ما هم می‌توانیم بگوییم که بله گاتها ساختار شمنی ندارد. اما ابزارهای سرایش آن شمنی است. مانند مجسمه‌ای که از جنس خرما و به صورت یک فیل ساخته شود. مواد این مجسمه از خرماست. لکن صورتش خرما نیست. بلکه به شکل فیل است.

۳۶. یسنا، هات ۹، بنگرید به: ابراهیم پورداود، یسنا، تهران: انتشارات اساطیر، ۱۳۸۷، ص ۱۵۹

۳۷. پورداود، همان، ص ۱۶۴

۳۸. آموزگار و تقضی، اسطوره زندگی زرتشت، ص ۱۰۴-۱۰۵

